МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)

За загальною редакцією ***С. В. Ківалова***

Відповідальний за випуск ***М. Р. Аракелян***

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов’язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

СЕКЦІЯ 12. КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Ващук Олеся Петрівна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності,
доктор юридичних наук, професор

ЩОДО МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ СЛІДЧОГО

Для всебічної автоматизації робочого процесу слідчого в Україні пропонується розробити – InDesk (InvestigatorDesk) – інноваційний мобільний додаток, спеціально розроблений для підтримки слідчих у поліції та інших правоохоронних органах. Додаток слугуватиме як цифровий «робочий стіл» для слідчих, надаючи їм інструменти для ефективного управління робочим часом та кримінальними провадженнями, збору та аналізу доказів, планування розслідувань, спілкування з колегами та доступу до необхідних баз даних у реальному часі.

Додаток буде містити функціонал для ведення детальних записів про кожне провадження, включаючи можливість додавати фотографії, відеозаписи, аудіоматеріали та текстові нотатки безпосередньо з місця подій. InDesk буде спрощувати процеси обміну інформацією між різними підрозділами та спеціалістами, сприятиме оперативному розкриттю злочинів та забезпечуватиме безперебійний доступ до актуальних даних і юридичних матеріалів, що дозволить слідчим швидко адаптуватися до змінюваних умов та вимог.

Завдяки зосередженню на мобільності, InDesk дозволить слідчим залишатися на зв'язку та бути продуктивними незалежно від їхнього розташування, роблячи процес розслідування більш гнучким та ефективним. Ключові особливості додатка повинні включати захищений обмін даними, інтеграцію з національними базами даних та сучасні інструменти аналізу даних, які сприяють глибшому розумінню проваджень та пришвидшенню процесу встановлення справедливості.

Мобільний додаток InDesk, буде інтегрувати у собі повний спектр робочих процесів слідчого, значно полегшуючи його роботу, в тому числі на різних етапах досудового розслідування шляхом:

- поліпшення організації та доступу до інформації: автоматизація рутинних процесів (автоматизація стандартних процедур, таких як ведення звітності, оформлення процесуальних документів, реєстрація заяв тощо); централізований доступ до даних (слідчі матимуть швидкий доступ до всіх необхідних даних (провадження, докази, інші документи) з одного місця, зменшуючи потребу в ручному пошуку інформації через різні бази даних та фізичні архіви);
- покращення співпраці та координації: миттєве спілкування та обмін даними (можливість швидкого обміну інформацією, документами та доказами з колегами та іншими відомствами сприятиме ефективній взаємодії та спростить процес узгодження дій); координація на місці подій (інтеграція картографічних сервісів та можливість миттєвого планування задач на місці подій дозволить краще координувати дії оперативних груп та слідчих, працюючих на різних локаціях);
- підвищення ефективності розслідувань: швидкий доступ до баз даних (інтеграція з нормативними та оперативними базами даних дозволить слідчим оперативно перевіряти інформацію, визначати підозрюваних та їхні зв'язки); аналітичні інструменти (використання аналітичних інструментів для обробки великих обсягів даних допоможе виявляти зв'язки між різними обставинами, особами та подіями, сприяючи ефективнішому розкриттю злочинів);
- забезпечення мобільності та оперативності: мобільний доступ (можливість працювати з будь-якого місця та в будь-який час забезпечить високий рівень мобільності та оперативності, дозволяючи слідчим реагувати на розвиток подій в реальному

часі); електронний документообіг (мінімізація паперового документообігу не тільки пришвидшить процеси обміну документацією, але й знизить ризик втрати або пошкодження важливих документів);
- забезпечення безпеки та конфіденційності (захищений обмін даними). Використання сучасних методів шифрування та аутентифікації забезпечить безпеку персональних даних та інформації про розслідування, захищаючи її від несанкціонованого доступу;
- підтримка професійного розвитку (навчальні модулі). Інтеграція модулів для навчання та професійного розвитку допоможе слідчим підвищувати свої кваліфікації, ознайомлюючись з новими методиками розслідувань та нормативними змінами.

Отже, застосування такого мобільного додатку не тільки спростить роботу слідчих, але й підвищить загальну ефективність правоохоронної системи, забезпечуючи швидше та якісніше розслідування кримінальних проваджень.

Забезпечення безпеки даних в мобільному додатку для слідчих, особливо при виконанні завдань із фіксацією місця розташування та збереженням історії розташувань, вимагає комплексного підходу, що включає застосування передових технологій захисту, правильну архітектуру системи та дотримання нормативно-правових вимог, шляхом:
- шифрування даних: шифрування даних в транзиті (використання протоколів SSL/TLS для захисту даних, що передаються між мобільним пристроєм і сервером, забезпечує захист від перехоплення інформації третіми особами); шифрування даних на пристрої (забезпечення шифрування даних, збережених на мобільному пристрої, використовуючи спеціальні алгоритми шифрування, щоб захистити інформацію у разі втрати або крадіжки пристрою);
- контроль доступу: аутентифікація користувачів (використання багатофакторної аутентифікації для перевірки особистості користувачів перед наданням доступу до додатку та даних); мінімізація доступу (застосування принципу найменшого привілею, обмежуючи доступ користувачів тільки тими даними та функціями, які необхідні для виконання їхніх завдань);
- протоколювання та моніторинг: протоколювання доступу та операцій (фіксація всіх операцій з даними, включаючи фіксацію місця розташування, з метою аудиту та виявлення несанкціонованих дій); моніторинг системи безпеки (регулярний моніторинг систем безпеки на предмет виявлення спроб несанкціонованого доступу або інших загроз);
- фізична та операційна безпека: захист серверів (забезпечення фізичної безпеки та захисту серверів, де зберігаються дані, від несанкціонованого доступу та інших фізичних загроз); регулярні оновлення безпеки (встановлення оновлень та патчів безпеки для операційної системи, програмного забезпечення та додатків для усунення відомих вразливостей);
- відповідність нормативним вимогам. Впровадження політик і процедур, які відповідають національним та міжнародним нормам і стандартам в області захисту даних, таким як GDPR у Європі чи відповідні закони України про захист даних;
- використання геолокаційних даних: обмежений доступ до геолокаційних даних (доступ до геолокаційних даних надається тільки тоді, коли це абсолютно необхідно для виконання завдань, і з використанням анонімізації або псевдонімізації, де це можливо); збереження історії розташування (історія розташувань зберігається з обмеженим доступом, шифрується та використовується тільки для службових цілей з чітким визначенням термінів зберігання).

Отже, впровадження цих заходів безпеки дозволить не тільки захистити конфіденційні дані, але й забезпечити довіру до системи з боку користувачів та відповідність нормативно-правовим актам.

Звісно, технічне завдання, трафарет та сама концепція InDesk при реалізації в практичній діяльності потребує адаптації, чіткого розмежування функціоналу та доступу, але поняття, зміст та ризики InDesk є стартовими визначеннями для цього й викладені вже в цих тезах доповіді.

Ключові слова: InDesk, InvestigatorDesk, мобільний додаток, слідчий, поліція, правоохоронні органи, досудове розслідування.
Keywords: InDesk, InvestigatorDesk, mobile application, investigator, police, law enforcement agencies, pretrial investigation.

Подобний Олександр Олександрович
Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, детективної
та оперативно-розшукової діяльності, доктор юридичних наук, професор

УТОЧНЕННЯ ТИПОЛОГІЇ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Згідно із чинною редакцією п. 21 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», оперативним підрозділам для виконання завдань ОРД за наявності передбачених ст. 6 цього Закону підстав, зокрема, надається право безпосередньо проводити або ініціювати проведення кримінального аналізу [1].

У філософському розумінні «аналіз» ‑ це логічний прийом, метод дослідження, який полягає в тому, що досліджуваний предмет подумки чи практично розкладається на складові (ознаки, властивості, відношення), кожна із яких після цього досліджується окремо як частина розділеного цілого, для того, щоб виділені під час аналізу елементи з'єднати за допомогою іншого логічного прийому – синтезу – в ціле, збагачене новими знаннями. При цьому розумовий синтез як метод пізнання спрямований на виявлення принципів систематичної єдності окремих сторін та складових частин об'єкта, останній розглядається вже не просто як нероз'єднувана цілісність, а як функціональна впорядкованість форм організації об'єкта та взаємозв'язку його істотних характеристик [2, с. 19].

У свою чергу, згідно з юридичним і тлумачним словниками, «кримінальний» – це: 1) те саме, що «карний» (приміром, кримінальне право, кримінальне судочинство, кримінальний кодекс); 2) той, що вчинив злочин, злочинний; 3) пов'язаний із розслідуванням і покаранням; 4) такий, у якому описуються злочини та їх розслідування [3, с. 100-101; 4, с. 6].

Виходячи із зазначеного розуміння терміну «кримінальний» його аналітичне розкриття можливе з позицій двох прикладних дисциплін кримінально-правового циклу:

по-перше, кримінології як науки, що досліджує феномен злочинності ‑ системи кримінальних правопорушень, учинених на певній території за визначений період часу, та характеристик злочинців;

по-друге, криміналістики як двооб'єктової дисципліни, яка займається такими видами діяльності: злочинна (готування, безпосереднє вчинення кримінальних правопорушень, діяльність, спрямована на ухилення від кримінальної відповідальності) та розслідування кримінальних правопорушень. Зазначені об'єкти дослідження аналізуються шляхом виокремлення таких їх предметних елементів-закономірностей: механізму вчинення злочину, інформації про злочин і його учасників, збирання, дослідження, оцінки та використання доказів, спеціальних засобів і методів судового дослідження та запобігання кримінальним правопорушенням.

При цьому, очевидно, стратегічним (більш загальним) аналізом буде той, що досліджує кримінальні процеси з позицій кримінології (на рівні злочинності). Натомість тактичному (прикладному) рівню аналізу відповідатиме криміналістична та оперативно-розшукова площина дослідження.